

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

Henrici Valesii Annotationes In Librum Secundum Historiae Ecclesiasticae
Theodoriti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

HENRICI VALESII
ANNOTATIONES
IN LIBRUM SECUNDUM
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
THEODORITI.

In Caput I.

Pag. 69. **Ε**τη δύο ἔμεινεν τὴν ἑσπέρην. Non possum assentiri Theodorito, qui Athanasium biennii & quatuor præterea mensium spatio Treviris in exilio commoratum esse scribit. Missus est enim in exilium sub exitum anni 335, Constantio & Albino Coss. Nam Synodus Jerosolymitana quæ ad dedicationem Basilicæ Constantini convenit, congregata est mense Septembri, ut observavi in Annotationibus ad librum 4. Eusebii de vita Constantini. Postquam Synodus cum Episcopi à Constantino inde evocati ut gestorum rationem redderent, Athanasium apud ipsum accusavissent, deceptus ab iis Imperator Athanasium in Gallias relegavit. Idem postea ab exilio revocatus est anno Christi 337. 15. Kalendaris Julias, ut demonstravi in lib. 1. Observationum Ecclesiasticarum ad Socratem & Sozomenum cap. 1. Ex quo efficitur, Athanasium non toto biennio exulasse.

In Caput II.

Ἀπεσταλμένοι οὐκ ἔστιν. Rectè in codice Saviliano scribitur ἀπεσταλμένοι. Sed vox quæ sequitur delenda est; quippe quæ nec apud Athanasium, nec apud Socratem legatur. Quare meritò eam Sirmundus expunxit.

ἑπιπλοιοῦσιν. Rectius in editione Basiliensi legitur ἐπιπλοιοῦσιν.

Pag. 70. **ὁσὶν ἔχουσιν.** Alexandrini Rusticanos homines *χρειαῖς* vulgo appellabant, ut observavi in Annotationibus ad Eusebium p. 130. ac fortasse ita scribendum est hoc loco. Nam vox *χρητικοί* non placet. Rustici enim dicuntur à Græcis *χρῆται* ex quo formari potest *χρητικὸς* ut ex *ναυτὴς* fit *ναυτικός*, quod nautam significat. Theophanes in Chronico pag. 139. loquens de electione Dioscori junioris Episcopi Alexandr. *ἰνὲ χάρσαν*, inquit, *τὰ πλῆθῃ τῶν χρειαῖν*. Ubi Anastasius Bibliothecarius rectè interpretatur multitudinem rusticorum.

In Caput III.

Pag. 71. **Καὶ ἄμα ποιεῖται.** Non dubito quin Theodoritus scripserit *καὶ ἄμα ποιεῖται παρ' αὐτῶν ἐκλήματα*. Sic

A enim in lib. 1. cap. 21. ubi agit de Eusebio Nicomedienfi: *καὶ ἄμα ποιεῖται βασιλῆος ποιεῖται*, sic enim legitur in editione Basiliensi. Quamquam commodius ibi scriberetur *καὶ ἄμα ποιεῖται*. Nos igitur hoc loco editionem Sirmundi secuti sumus.

κατὰ τὸν δὲ ἕνα. Rectius in codice Leonis Allatii scribitur *κατὰ τὸν δὲ ἕνα*. Nam *ἕνα* adjectivè sumi non solet.

ὁσὶν ἔχουσιν τὴν ἑσπέρην. Matthæi salicet & Joannis, ut testatur Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis ita scribens: *Theodorus, Historia Thoraciarum Episcopus, elegantis apertique sermonis & magis Historica intelligentia, eisdem sub Constantio Principe Commentarios in Mattheum & in Joannem, & in Apostolum, & in Paulum, Paulo ante pro ἑσπέρην*, in editione Basiliensi τὴν ἑσπέρην legitur, quod magis probo.

In Caput IV.

καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐπιπλοιοῦσιν. Obscurum est, quam legem hic intelligat Theodoritus. An legem qua jubetur ut non nisi utraque parte audita promatur sententia. De qua Legeloquitur Athanasius in Apol. 2. adversus Arianos pag. 799. an legem qua licebat Episcopo Romano reum & accusatores Romam evocare. Sed prior expositio magis placet.

ἵνα δὲ τὸ δόγμα εἰδῆται ὅτι. Tres postremæ voces defunt in codice Saviliano & in editione Basiliensi. Quocirca eas expunximus, præsertim cum verbum *εἰδῆται* paulò post occurrat in hac periodo.

ἐξ ἑτῆ δὲ θηρόν. Rectè hoc loco Theodoritus pag. 11. annos enumerat, quibus Gregorius, pulso Athanasio, Alexandrinam sedem tenuit. Ordinatus enim est Gregorius in Concilio Antiocheno quod in cæceniis celebratum est, Marcellino & Probino Coss. anno Christi 341. Mortuus autem est aliquot mensibus post Serdicense Concilium, ut testatur Athanasius in epistola ad Solitarios, id est anno Christi 347. Itaque Theodoritus rectè hoc loco emendat errorem Socratis atque Sozomeni, qui Gregorium paulò post ordinationem amotum esse tradunt. Sed quod addit Theodoritus illum ab Alexandrinis disceptum fuisse, verèor ne in hoc falsus sit, & Gregorium cum Georgio confuderit.

derit. Nam Gregorium sua morte obiisse testatur Athanasius in Epist. ad Solitarios, iis verbis εἶτα μὲν μῶς πρὸς θεῶν τελευτήσας ἔχρησεν, μεταπίμπεται δὲ ἀθανάσιον. In editione Basiliensi scriptum inveni σωλήσει, quod non displicet.

In Caput V.

Ἄλλα τῶντοι πλαιμῶτα εἰς εἰσεν. Corrigit hoc loco Theodoritus errorem Socratis ac Sozomeni, qui Paulum ante Serdicense Concilium una cum Athanasio ad Constantem profugisse scribunt, & in Serdicensi demum Synodo restitutum esse. Contra verò Theodoritus affirmat, Paulum tunc cum Serdicensi Synodus celebrata est, Episcopatum Constantinopolitanum, nullo prohibente obtinuisse, nec interfuisse Serdicensi Concilio, sed à civibus suis prohibitum esse, ne illuc se conferret. Certè ex epistola Synodica Orientalium apud Serdicam Episcoporum, aperte colligitur Paulum non interfuisse Serdicensi Concilio.

In Caput VII.

Pag. 73. Πενήκοντα δὲ διακόσιοι. De numero Episcoporum qui Serdicensi Synodo interfuerunt, vide quæ notavi ad lib. 2. Hist. Socratis Scholastici.

In Caput VIII.

Pag. 74. Νέστον γὰρ ἑσπεροῦντι. Apud Athanasium in Apologetico secundo contra Arianos, ubi hæc Synodica Serdicensi Concilii refertur, scriptum est ἐν δὲ τῷ γὰρ ἑσπεροῦντι διδασκαλίαν, &c. In Basiliensi quoque editione legitur ἑσπεροῦντι.

Secuti sumus hoc loco scripturam editionis Basiliensis, quæ pro ἑσπεροῦντι habet ἑσπεροῦσιν. In Athanasio ἑσπεροῦντι legitur. Greci enim hanc urbem confundere solent, modo cum Sardinia insula, modo cum Sardibus Asia. Infra tamen Basiliensis editio habet εἰς τὴν ἑσπεροῦν πόλιν, &c. accentu mutato.

ὡς δὲ τὰς ἡμετέρας ἀκούσας. Apud Athanasium hic locus ita legitur ὡς ἰσοῦς τὰς ἡμετέρας, &c. Quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus. Epiphanius verò Scholasticus hunc locum sic legit ὡς δὲ τὰς ἡμετέρας ἀκούσας, &c. Sic enim vertit: Forsan etiam ad vos ipsos detractioes huiusmodi pervenerunt, quomodo etiam nostras aures ventilare conati sunt. Sed & codex Leonis Allatii scriptum habet ὡς δὲ τὰς ἡμετέρας. Mihi quidem hæc scriptura valde placet. Vetus tamen Interpres apud Hilarium in fragmentis libri de Synodis, particulam ὡς expungit, retenta in reliquis vulgata lectione.

Pag. 75. ἡ δὲ ἀνταὶ πλὴν ἑσπεροῦντι ἀναθρον. Apud Athanasium in secundo Apologetico scribitur ἡ δὲ ἑαυτῶν πλὴν εἰς ἑσπεροῦν ἀναθρον πάντων ἡμῶν διδασκαλίας. Id est, qui aditum nobis omnibus in celum ascensione sua referavit. Nostri tamen codices nihil mutant: Et Hilarius atque Epiphanius Scholasticus vulgatam lectionem tuerunt. Sic enim vertit Hilarius: Est enim gubernator Ecclesiarum Dominus, qui pro Ecclesiis & pro omnibus nobis mortem sustinuit, &

A propter eas Ecclesias, ascensum in celos omnibus nobis tribuit. Epiphanius verò ita interpretatus est: Et per eas ascensum ad celos nobis omnibus condonavit.

ὡς δὲ ἰουδαίον δὲ μακρὸν δὲ θεόδωρον. Apud Athanasium in secundo Apologetico contra Arianos hic locus longè aliter legitur. Unius enim Eusebii fit mentio, qui litteras contra Athanasium misit ad Julium Episcopum urbis Romæ. Reliquorum autem Episcoporum nomina non habentur. Quam lectionem confirmat Hilarius in fragmentis; ubi Menophanti & Stephani Episcoporum nomina omittuntur, optimè meo quidem iudicio. Etenim hæc epistola quam Eusebius Nicomediensis ad Julium scripsit, misa est aliquot annis ante Antiochen- se Concilium quod in encarnis celebratum est, ut ostendimus in lib. 1. Observationum Ecclesiasticarum. Atqui eo tempore Stephanus nondum Antiochensem Episcopatum regebat; sed Flaccillus qui Antiocheni Synodo interfuit, ut docet epistola Julii Papæ ad Episcopos qui Antiochiæ congregati fuerant. Malè ergo Theodoritus, sive quis alius Menophanti ac Stephani nomina hic apposuit. Plures quidem fuisse fateor qui unacum Eusebio litteras scriperunt ad Julium Papam adversus Athanasium. Id enim manifestè testatur Julius ipse in epistola ad Orientales, quam refert Athanasius pag. 745. Verum ex eorum numero non fuisse Stephanum, pro certo habeo.

ἑσπεροῦν δὲ δὲ δὲ δὲ ἑσπεροῦν. Intelligunt patres Serdicensis epistolam Synodicam Episcoporum Egypti, scriptam ad Julium & ad omnes Episcopos Ecclesiæ Catholice, quam primo loco refert Athanasius in secundo Apologetico contra Arianos; & cuius mentionem facit Julius in epistola ad Orientales apud Athanasium pagin. 745.

εἰ δὲ τὰ μάλιστα. Apud Athanasium scribitur εἰ δὲ τὰ μάλιστα, &c. Mallem tamen scribere εἰ δὲ διὰ τὰ μάλιστα, &c. ut legit Camerarius.

τίτοιις δὲ εἰς ἑσπεροῦντι συστῆναι. Hilarius vertit: Qui enim habent fiduciam probare ea quæ absentes dicunt, hoc presentes parati sunt convincere. Atque ita ferè reliqui Interpretes, uno excepto Camerario, qui vocem τίτοιις non in neutro accepit, sed de reis ipsis intellexit. Sic enim vertit: Qui enim se quæ dixere de aliis, probaturos esse confidunt, ne in faciem quidem illos accusare metuant.

ἀνίστη γὰρ οὐδέποτε. Pessimè hunc locum verterunt interpretes, Epiphanius scilicet, Camerarius & Christophorus: qui putarunt Theodulum Episcopum comparuisse in Serdicensi Concilio. Atqui Theodulus hoc loco disertè μακαρίτης appellatur, id est, beatæ memoriæ. Quod non nisi de mortuis dici solet, ut cuncti sciunt. Rectè igitur Hilarius hunc locum ita vertit: Decessit enim Coepiscopus noster beatissimus Theodulus, fugiens ipsorum infestationem. De hoc Theodulo Trajanopolis in Thracia Episcopo vide Athanasium in epistola ad Solitarios pag. 811. Et in Apologetico quem de fuga sua conscripsit. Ex quibus tamen locis colligi videtur, Theodulum hunc adhuc superstitem fuisse post Concilium Serdicense. Quod si ita est, tum hoc loco ἀνίστη vertendum erit, recessit, vel sedem suam

reliquit. Porro in vulgatis editionibus Athanasii hoc verbum desideratur.

ἰσχυρότεροι γάρ. Apud Athanasium hic locus ita legitur ἰσχυρότεροι γάρ ἰμολογοῦν ἃ θεοφάκοι. Ἐξ δὲ τοῦ μὴ θωασηλοῦτος, &c. Vulgatam tamen scripturam tuetur Hilarius & Epiphanius Scholasticus. Quanquam Hilarius verbum ἰμολογοῦν quod apud Athanasium legitur, in sua quoque versione agnoscit. Sic enim habet: *Hæc igitur considerantes, in angusto se teneri pervidebant; erubescerent quidem confiteri ea qua commiserant, eo quod de cætero non possent ea duntius occultare.*

Pag. 77. ἡ ἀποδομιῶν. Post hæc verba duæ voces decerant in vulgatis editionibus, quas supplevi ex MSS. codicibus Savillii & Allatii, & ex Athanasio in Apologetico 2. contra Arianos.

ὁ μὲν τε λέγουσιν. Hic locus aliter legitur apud Athanasium, hoc modo, ἄλλως τε ἂν λέγουσιν ἑσπομήματα ἔχον κατ' αὐτῶν, κατὰ μοτομήρειον σωφιστικῆς γένησιν. Quomodo edidit Jacobus Sirmundus. Nec dubium est quin hæc scriptura vulgatæ lectiōni antepōnda sit. Certè Hilarius legit σωφιστικῆς, ut ex versione ejus apparet.

ὡς διαβήσασθαι. Apud Athanasium & in editione Jacobi Sirmundi legitur ἡ διαβήσασθαι absque ullo sensu. Itaque malim legere ἡ διαβήσασθαι, &c. Emendationem nostram confirmat Hilarius in fragmentis, qui hunc locum ita vertit: *Nam & ipse totius malitiæ Ischyri commentator, exuisse Athanasium quendam de divinis Scripturis librum dicebat; ac de hoc convectus confiteri cepit, &c.*

Pag. 78. ἡ τὰς ἀλάκατορρηθίντας. Rectius apud Athanasium legitur καθεστίντας quomodo etiam scriptum habet codex Savillii. Atque ita legit Hilarius, ut ex ipsius versione apparet.

ἄπο δὲ προσηυτέρων. Hunc locum malè, ni fallor acceperunt interpretes. Non enim simpliciter dicunt sancti Patres, Arianos promovisse quosdam Presbyteros ad Episcopatum. Non enim grave id crimen fuisset. Sed objiciunt Arianis quod multos, cum Diaconos, tum Presbyteros qui legitime depositi fuerant, non solum in communionem susceperint, sed etiam ad altiorem evexerint gradum, ἄπο προσηυτέρων. Igitur, sunt depositi ex ordine Presbyterii; quemadmodum ἄπο ἐπισκόπων, sunt Episcopi depositi, ut legitur apud Palladium in vita Joannis Chrysostomi.

Pag. 79. μακαρίν ἀπό παλαιστίνης. Ita legitur in cunctis D exemplaribus & apud ipsum Athanasium. Scribendum tamen est ἀρείς, ut legitur apud Hilarium in fragmentis. Sic enim Athanasius alibi eum vocat. Et inter Episcopos qui Serdicensi Concilio subscripserunt, recensetur Arius à Palæstina, & Asterius ab Arabia.

ἔξ τὸ ἀπειλὴν ἢ ἐντίμησιν. Apud Athanasium legitur ἡ ἐπαγγέλιον. Quæ si vera lectio est, necessario dicendum erit transposita esse vocabula, & verbum ἐπαγγέλιον priore loco reponendum. Vulgatam tamen lectiōnem interpretari commodè possumus de mandatis Imperatoris Constantii, quæ dederat diversis iudicibus adversus eos qui ab Orientalium consortio recessissent.

εἰ δὲ προσηυτέρως. Rectius apud Athanasium scribitur εἰ δὲ προσηυτέρως μὴ παρὴντες. Et paulò post καθρηθῶν αὐτὸν ἔξ τὸ ἢ τῶν, &c. Hæc enim de solo Georgio dicuntur, qui sibi metuens domi remanserat, nec una cum reliquis Orientis Episcopis ad Concilium venerat. Certè quæ sequuntur, aperte significant solum hic Georgium Laodicenum intelligi. Hic enim dum esset Presbyter, ab Alexandro Alexandria Episcopo depositus fuerat, ut testatur Athanasius, tum in Apologetico ad Constantium; tum in libro de Synodis Arimini & Seleucia. Sed & Hilarius in fragmentis, hunc locum non aliter legit atque accepit quam Athanasius.

ἰμοσώτων διασχιζομένων. In his verbis clauditur epistola Synodica Concilii Serdicensis, tum apud Athanasium in secundo Apologetico contra Arianos, tum apud Hilarium in fragmentis. Et post hæc verba additur solennis salutatio in hunc modum; ἢ θεῶν κερύοντα καθεστωμένους ἡμας ἢ ἐσπομήτας διαφυλάττειν ἀσπαστοὶ ἀδελφοί. Apud Hilarium verò hæc adduntur: *Optamus fratres, vos Domino bene valere.* Cætera quæ sequuntur apud Theodoritum de expositione fidei, spuria sunt & adulterina, ut docet certissimus auctor Athanasius in epistola Synodica ad Antiochenes pag. 376. editionis Parisiensis. Ubi hæc adjecta fuisse dicit à quibusdam, absque consensu Episcoporum qui Concilio interfuerant. Quibus reliqui Episcopi acriter restiterunt, proclamantes contentos se esse Nicæna fide, nec quidquam ei ulterius addendum; ne fides à sanctis Patribus edita, imperfecta esse videretur, neve aditus daretur malis hominibus novas subinde fidei formulas procudendi. Ac profectò satis mirari non possum, Theodoritum istud ignorasse, aut si scivit, id dissimulasse. Quorum neutrum in Theodorito excusari potest.

ἔτι γεννητός ἐστιν ἅμα ἢ ἀγέννητος. Hic locus corruptissimus est, nec ullum ex eo commodum sensum elicere poterunt interpretes. Ego verò levissima mutatione eum ita restituendum esse existimo γεννητός ἐστιν ἅμα ἢ γεννητός, hæc enim erat hæres Arianorum, qui Filium Dei simul genitum & factum esse dicebant; & iis duobus vocabulis quæ unica littera inter se discrepant γεννητός & γεννητός, imperitis hominibus illudebant. Hos igitur damnant sanctissimi Patres, seu potius ii qui appendicem istam composuerunt. Quantum porro discriminis sit inter ista duo vocabula, nemo est qui non videat. Idem dicendum est de duobus illis vocabulis ἀγέννητος & ἀγέννητος. Nicetas in Thesaurο orthodoxæ fidei, lib. 2. c. 34. Hanc differentiam notat his verbis; Scien-¹⁶ dum enim est, quod ἀγέννητος, si per unicum scri-¹⁶ batur, id significat, quod nec creatum nec factum¹⁶ est; ἀγέννητος verò per duplex id significat, quod¹⁶ genitum non est. Jam priore significato, essentia¹⁶ differt ab essentia: Alia enim essentia est increa-¹⁶ ta seu ἀγέννητος per unicum, aliaque item γεννητός seu creata. Posteriore verò significato essentia¹⁶ nihil quicquam ab essentia differt. Omnis enim¹⁶ animantium speciei prima hypostasis ἀγέννητος¹⁶ hoc est ingenita, non autem ἀγέννητος¹⁶, hoc est¹⁶ increata fuit, &c. Jam si priorem significatio-¹⁶ nem

quem sequaris, tres illa divina hypostases inter se conveniunt. Nam consubstantiales & increatae sunt: Posteriores vero si sequaris, haudquaquam conveniunt. Solum enim Pater ingenuus est &c. Idem longe ante Nicetam notat Epiphanius in haeresi Origenistarum cap. 8. ubi reprehendit Origenem qui in praefatione commentariorum in Psalmos, Filium Dei appellat γεννῆτον θεόν. Ac nonnullos quidem Origenem excusantes contendisse scribit, idem esse γεννῆτον & γεννῆτόν. Contra vero affirmat Epiphanius haec duo longe inter se differre, γεννῆτον enim esse id quod factum est & creatum.

Pag. 81. ἕως ἰαυτός. Codex Leonis Allatii hic una voce auctior est, hoc modo ἕως ἡδ' αὐτὸς ἰαὺν &c. sequentia vero non dubito quin sic emendanda sint ὅτι ἕως ἡδ' ἡ γεννητῶν ἕστ'. Id est; Sic enim se intelligere profitemur genitum, quia ille sit unus ex iis quae facta sunt. Emendationem nostram confirmat Epiphanius loco citato.

γεννητὸν ἕχον. Primam vocem addiderunt Typographi Genevenses ex libro Christophorioni. Sed cum abijt a MSS. codicibus, nec habeatur in editione Basiliensi, nec in versione Epiphanii Scholastici, merito eam expunxi, licet Sirmundus eam retinuerit, & pro ὅστις emendaverit ὅστις.

ὁ ἕστ' ἰσὺς ἡ ἀνομιὰ, καὶ ἕχον. In editione Basiliensi duae postremae voces parentesi includuntur: Nec habentur in versione Epiphanii Scholastici. Ego vero etiam priores libenter expungerem, quippe quae sensum hujus loci conturbant. Quod si quis eas retinere voluerit, locus interruptendus erit hoc modo; καὶ ἕστ' ἰσὺς ἡ ἀνομιὰ ὁ ἕστ' ἰσὺς ἡ ἀνομιὰ, καὶ ἕχον. Id est, nec verbum posse esse sine spiritu.

ὁ πάντοτε ἡδ' ἕστ' ἰσὺς. Hoc loco verba transposita esse jam pridem animadverti. Igitur ante haec verba, collocanda est pericula quae sequitur, hoc modo ὅτι ὁ πάντοτε ἰσὺς, ἀρχὴν καὶ ἕστ' ἰσὺς. Ita plana sunt omnia.

ἀλλ' ὅτι ἡδ' ἕστ' ἰσὺς ἀνομιὰ. Duae priores voces defunt in MS. codice Savillii & in ed. Bas.

διαφίσει διὰ τὴν κοινὴν κτίσει. In codice Leonis Allatii κατὰ κτίσει, optimè meo quidem iudicio. Sic enim Apostolus vocat resurrectionem. Ajunt igitur sancti Patres, Christum vocari primogenitum juxta humanitatem. Licet autem sit primogenitus hominum, praestantior tamen esse reliquis hominibus ob resurrectionis gloriam.

Pag. 83. ὁ δὲ ἄν' ἡδ' ἕστ' ἰσὺς τὴν καρδίαν. Vincentium Capuae, & Eufratam Coloniae Agrippinae Episcopus intelligit, qui a Synodo Serdicensi ad Constantium per id temporis Antiochiaeg degentem missi sunt, petiti ab illo ut Episcopus Synodali sententia restitutos, ad sedes suas redire pateretur. ut docet Athanasius in Epistola ad Solitarios pag. 821, ubi etiam narrat scenam illam meretricis a Stephano conductae & in Episcopi dormientis cubiculum introductae. De qua Theodoritus in sequenti capite.

σαλιανὸς δὲ τῶν. Saliam verti, potius quam Saliannum. Nam Saliannus non est nomen Romanum. Salia vero vir fuit eo tempore celeberrimus, qui & Consul fuit in Occidente anno se-

quente, qui fuit annus Christi 348. Synodus autem Serdicensis celebrata est anno Christi 347. Hujus Saliæ mentio fit, tum in factis Consularibus, tum apud Prudentium, qui se eo Consule in lucem editum esse testatur. Fuit enim Consul in Occidente ut jam dixi. Hunc ergo Saliam huc à Theodorito designari existimo, qui à Constante Augusto missus est ad Constantium anno Christi 347. Unde cum rediisset, ob confectam Legationem Consulatam accepit. Fuit & alter Saliæ Comes Thefaurorum sub Valente Augusto, ut scribit Marcellinus in lib. 29.

ἕστ' ἡδ' ἰσὺς κοινῶς. Interpretes Collegam & curarum participem iis verbis significari existimaverunt. Ego vero fratrem potius intelligi crediderim. Atque ita cepit Camerarius qui sic vertit: Pollicetur facturum se omnia quae vellet socius dolerifici partus sui. Quae Interpretatio barbara quidem est & indigna Camerario, viro Latini sermonis peritissimo; sensum tamen Theodoriti rectè exprimit. Propriè quidem κοινῶς τῶν ἁδ' ἰσὺν. Fratres geminos significat, qui eodem partu sunt editi. Potest tamen extendi etiam ad fratres non geminos, qui ex eodem utero sunt editi.

In Caput IX.

τὰ κατὰ τὴν ἀείψων ἀνομιῶν. Hunc locum Pag. 84. restitui ex Manuscripto codice Henrici Savillii, in quo legitur τὰ κατὰ τὴν ἀείψων. Optime, meo quidem iudicio. Vox ἀείψων ex superiore linea perperam repetita est, nec sensum ullum habet. In altero codice regio ex quo variantes lectiones Stephanus exscripsit, τῶν ἰσὺν τῶν legitur corrupte.

τὸς ἀνομιῶν δικαστὰς ἕστ' ἰσὺς. Hunc locum Pag. 85. emendavi ex MSS. codicibus Savillii & Allatii hoc modo; τὸς τῆς ἀνομιῶν δικαστὰς ἕστ' ἰσὺς ὅσοις δικῶντας. Atque ita etiam edidit Jacobus Sirmundus. Sed locum malè interpretatus est hoc modo: Improbos appellans eos qui se impietatis iudices futuros considerabant. Atqui Eufratas & Vincentius nequaquam se iudices fore sperabant. Quomodo enim iudices esse possent, qui acculatorum partes acturi erant? Vertendum itaque erat: Injustos appellans eos, qui iniquitatis istius iudices atque ultores brevi se habituros sperabant. Neque enim Theodoritus dixit αὐτὸς δικαστὰς ἕστ' ἰσὺς, sed simpliciter δικαστὰς ἕστ' ἰσὺς.

In Caput X.

Λιόντι. Hunc Leontium inter Arianos Antiochenses semper numerat Athanasius, & ἀπὸ καστῶν, id est, castratum appellat. Ejus tamen clogium extat in Chronico Alexandrino, Consulatu Sergii & Nigriniani, qui fuit annus Christi 350. Quod quidem Chronicum nescio cur Raderus Alexandrinum vocaverit. Ego certè Antioche-

tiochenum vocare malle. Etenim Auctor illius Chronici diligentissimus est in rebus Antiochenium commemorandis, & mensibus eorum perpetuo utitur, ut olim notavi in Epistola ad Jacobum Illiricum.

καὶ ἀπαξ καὶ δις. In codice Savillii & in editione Basilienfi, verba transposita sunt hoc modo. καὶ ἀπαξ, καὶ μίῃ καὶ δις καὶ τρίς.

In Caput XIII.

Pag. 87. Σιβασιανὸν ἐξέπεμψε στρατοῦν. Male Sirmundus Magistrum militum interpretatus est. Neque enim Sebastianus Magister militum erat, sed Dux Aegypti, ut jampridem notavi ad lib. 23. Ammiani Marcellini. Ceterum falli mihi videtur Theodoritus, qui cum Ducem seu στρατάρχην, cujus mentionem facit Athanasius in loco infra citato, existimaverit esse Sebastianum. Non enim Sebastianum, sed Syrianum Ducem intelligit Athanasius, ut ipsemet testatur in epistola ad Solitarios, ubi hæc distinctius enarrat.

στραστὰς στρατιώτας συνήγαγε. Epiphanius Scholasticus hunc locum ita vertit: *Statuens milites sibi met cohærentes, ut nullus posset egredientium ab Ecclesia eorum manus evadere.* Atque ita quoque Sirmundus interpretatus est: *Densos circum milites locans,* &c. Christophorus non de militibus inter se densius junctis intellexit, sed de iisdem quamproxime juxta Ecclesiam collocatis.

Pag. 88. ἀνελθόντες εἰς κathedrῶν. Erat tunc Athanasius sedens in Cathedra, ut ipsemet supra testatus est. Erant autem Cathedræ Episcoporum super Absidam collocatæ quæ gradus habebat, ut dixi in Annotationibus Eusebianis.

τὰς δὲ λαὸς ὑπακούων. Scribendum puto ὑπακούων, id est, ut populus succineret clausulam Psalmi. Ita certe legisse videtur Epiphanius Scholasticus qui hunc locum ita vertit: *Præcepi ut Diaconus Psalmum legeret, & populi responderent: Quoniam in seculum misericordia eius.* Id Græci propriè dicebant ὑπακούων sic Basilii in Epistola 63. ad Clericos Neocæsarienses.

In Caput XIV.

Πυρρὴν ἀνάψας. In MSS. codicibus Savillii & Allatii & in editione Basilienfi legitur πῦρ ἀνάψας, levi discrimine.

Pag. 89. καὶ ἀρπαγαί. Apud Athanasium in Apologetico pag. 704. legitur καὶ ἄρτοι. Et locus distinguitur hoc modo ὀρραῶν καὶ χυρῶν ἠρπαζοντο αἱ ἐκείαι καὶ ἄρτοι.

Pag. 90. θαπτομίνας ὑμῖν. In manuscripto Savillii & in editione Basilienfi legitur θαπτομίνοις. Quæ scriptura non displicet, dummodo legamus ἡμῖν. Nam si ὑμῖν legeris, vulgata lectio retinenda erit, cum Epistola scripta sit ad Virgines. Porro hæc Athanasii epistola hodie, quod sciam, non extat.

ἡ καταστροφή. Camerarius vertit ultimum actum, Sirmundus verò Catastrophem.

κοιμισθῆναι ἀπὸ τῶν κισθαλῶν. Magis placet scriptura codicis Allatii, quam Basilienfis quoque lectio confirmat. In iis enim legitur κοιμισθῆναι ἐν τῶν κισθαλῶν.

In Caput XV.

Σύνοδον συνηγαγε. Melius scriberetur συναγαγεῖται, quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus, Vulgata tamen lectio minime rejicienda est, contra consensum omnium librorum.

καθίσασον ἐν τύρῳ. Primam vocem in editione sua expunxit Jacobus Sirmundus, satis audeat, cum in omnibus nostris exemplaribus habeatur. Ego verò hanc vocem non expungendam omninò, sed transponendam duntaxat existimo, hoc modo ἐν τύρῳ συνηγαγὲν καθίσασιν καθίσασον ἐν τύρῳ. Quam lectionem in versione mea sum secutus.

In Caput XVI.

Διάλογος ἑξ ἑβδόμου. Dialogum verterunt Interpretes. Sed magis probo versionem Joachimi Camerarii, qui vertit: *Colloquium Liberii Romani Episcopi & Constantii Imp.* In vetusto codice Bibliothecæ Thuanae, inscribitur disputatio Imperatoris Constantii & Liberii Rom. Pontificis. Verum si proprie loqui velimus, nec Dialogus, nec colloquium, nec disputatio Liberii cum Constantio vocari debet, sed potius interrogatio Liberii Episcopi Rom. facta in Consistorio, five acta habita in Consistorio, præsentem Constantio Aug. Imperator Constantius dixit &c. Hæc enim erat forma actorum in Consistorio, ut videre est in codice Theodosiano, titulo de his quæ administrantibus vendita sunt. Et in titulo de fide testium & instrumentorum, citatur pars actorum habitorum apud Imp. Julianum Aug. Mamertino & Nevitta Coss. x. Calendas Aprilis Constantinopoli in Consistorio, adstante Jovio viro clarissimo Quaestore, Anatolio Magistro officiorum, Felice Com. sacrarum largitionum &c. Imperator Julianus Aug. dixit &c.

τὸν καιρὸν διαπαύσει. Epiphanius Scholasticus vertit: *Sed ille, sicut ab initio, tempus eludit.* In Manuscripto codice Thuano quem supra citavi, legitur inludit. Eodem ferè modo vertit Camerarius: *Sed ipse à primis temporibus omnes illudit.*

ὡς κείναντες κατέκεισαν. Longe elegantior mihi videtur scriptura quam in duobus codicibus Savillii & Allatii, & in editione Basilienfi reperi ὡς κείναντες κατέκεισαν.

καὶ ἐν τῇ συνόδῳ κατεψηφίσαντο. In codice Leonis Allatii scriptum est ἐν τῇ συνήφισαντο. Quod magis placet.

κατεψηφίσαντο ἀλόγως. Postrema vox deest in codice Allatii, nec habetur in versione Epiphanius Scholastici.

ἐν τῇ συνόδῳ τῇ καὶ νίκαιαν. Nescio quid sibi voluerit hic Eunuchus. Certum est enim Athanasium in Concilio Nicæno pro fide Catholica acriter decertasse, nec à Nicænis Patribus alie-

alienum à fide Catholica declaratum esse. Sed stultus stulta loquitur. Ac fortasse adverbium ἀλόγως ad hanc periodum referri debet hoc modo: ἀλόγως ἐπέβη. ἰνὸν ἔπειν. Verbum autem ἀπειθεῖν significat apparuisse seu visum esse.

πέντε μόνι ἐκείναι. In codice Leonis Allatii scribitur ἐπικεῖναι, quemadmodum edidit Jacobus Sirmundus. Sed hic quæri merito potest, quomodo verum sit quod ait Liberius, quinque solos Episcopos condemnasse Athanasium in Synodo Tyri, cum in ea Synodo quam plurimi fuerint Episcopi. Huic objectioni ita respondendum videtur. Quinque Episcopi missi sunt in Mareotem à Synodo Tyri, ut in re præsentī cognoscerent de sacro poculo quod ab Athanasio fractum fuisse dicebatur, & de aliis criminibus quæ illi fuerant objecta. Hi quinque Episcopi cum in Mareotem venissent, falsa illic acta conscripserunt. Quæ cum postea retulissent ad Synodum, ex illorum fide statim damnatus est Athanasius. Rectè ergo hi quinque soli Athanasium damnasse dicuntur, cum ex eorum falsa relatione damnatus fuerit Athanasius.

τῶν συμπλευσάντων ἀπὸ τοῦ ἀντιπρύτατος. In codice Leonis Allatii, & videtur omnino expungenda. Neque enim hi quinque Episcopi unâ cum Athanasio navigarunt in Mareotem. Immo queritur passim Athanasius, quod quæstio illa in Mareote habita sit ipso absente. In MS. codice Henrici Savilii totus hic locus ita legitur, πέντε μόνι ἐπικεῖναι συμπλευσάντων ἀπὸ.

Ἰωάννης τῶν ὑποκαθημένων. Joachimus Camerarius hunc locum ita vertit: Ab hisce missis hujus rei causa, Serdica suffragia collecta sunt. Sirmundus verò ita exposuit: Ab hisce apud Serdicam hac de re sententia exquirebatur. Christophorus autem sic interpretatus est: A quibus ad eam rem missis, in Concilio Sardicensi sententia de hac controversia lata est. Quæ quidem interpretatio duabus aliis longe anteponenda est. Sed quis non miretur, tres viros doctissimos non animadvertisse vitium hujus loci; nec vidisse pro δὲ τῶν scribendum esse κατὰ τῶν. Id est contra hos quinque qui missi fuerant à Synodo Tyri in Mareotem, sententia lata est in Synodo Serdicensi: Nihil certius hac emendatione, quam confirmat epistola Synodica ejusdem Concilii. In qua tamen nulla fit mentio Maris Chalcedonenfis Episcopi, quod satis miror.

ὅτι ἐν τῇ συνόδῳ βιβλία. Intelligit libellum satisfactionis quem Ursacius & Valens Julio obtulerunt, orantes ut in communionem reciperentur. Cave autem intelligas libellum hunc oblatum esse in Synodo Serdicensi. Oblatus est enim Romæ Julio Papæ, ut docet Athanasius in secundo Apologetico contra Arianos, Hilarius in Fragmentis & Socrates atque Sozomenus, biennio post Synodum Serdicensem, id est anno Christi 349. Quare Synodi nomine hic intelligenda est Synodus Romana.

ἢ τοῖς ἑνὶ τῶν κατὰ Ἰεροσόλυμοις. Serdices Patres intelligit, à quibus Ursacius & Valens

ac Theodorus fuerant condemnati, ut discimus ex Epistola Synodica Concilii Serdicensis. Sane illud notandum est, ex quinque Episcopis, quos supra commemoravit Liberius, tres tantum illos quos dixi, in Serdicensi Concilio fuisse damnatos. De Theognio autem & Mari nihil dicitur in Epistola Synodica: Idè fortasse quod minus noxii essent quam reliqui tres: Et quia Theognius jam ex vivis excefferat.

συλλογισάμεν τὸν βασιλῆα. Jam pridem hunc locum sic emendandum esse conjeceram, ὡς συλλαγωγισάμεν τὸν βασιλῆα. Neque enim Græcè dici posse existimo. συλλογισάμεν τινα pro superare aliquem disputando; συλλαγῶν verò optime dicitur. Sic enim Apostolus Paulus dixit: μή τις ὑμᾶς συλλαγῶσῃ. Ne quis vos decipiat. Ferri tamen potest vulgata lectio. Sic enim loquitur Theodoritus in Philotheo cap. 8. τῆς ἀπολογίας

δικαίῳ συλλογισαίς.

καταδικάζει ἀνθρώπων. Magis placet scriptura codicis Allatiani καταδικάζει. Paulo post ex eodem codice emendavi προσχρηῖσαι, ubi antea legebatur προσχεῖσαι. Quam emendationem confirmat alter ex eodibus regis.

ὁ ἀντιπρύτατος αὐτῶν. Camerarius vertit ὁ defensor eorum. Id est, tam rei quam accusatorum patroni ac suffragatores.

ἰσφίροντ' ἐπὶ ἀνθρώπων. In Manuscripto codice Henrici Savilii, & in editione Basiliensi legitur ἰσφίροντ' ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων.

κατὰ μαγνήτιον. Mallet scribere κατὰ μαγνήτιον ἢ σιλαβά.

χαρὰ βῆναι δοκιμασθῆ. In codice Leonis Allatii scribitur ταρὰ βῆναι, quod magis placet.

ἢ ἐνεῶσαι. Melius in codice Leonis Allatii scribitur ἐνέωσαι, qui est Aoristus secundus Imperativi. In eodem codice legitur ἢ εἰ βάλει ὑποχρῆσαι &c.

πεντακοσίους ἰλοκοτίνας. In editione Basiliensi legitur ἰλοκοτίνας. In codice Leonis Allatii πεντακοσία ἰλοκοτίνα, quod nomen Græcumne sit, an barbarum, planè ignoro. Neque enim alibi legere memini. Assentior tamen Epiphano qui solidos vertit. ἰλ' enim quod præcedit in hujus nominis compositione, solidum significat. Jacobus Sirmundus pro ἰλοκοτίνας edidit χροσίνας, quod nescio urdenam hauserit. Vocem ἰλοκοτίνα reperi tandem apud Theophanem in gestis Leonis Isauri, pag. 345. διετάξαμεν τοῖς διοικηταῖς ἢ ἀπαιτῶσιν εἰς κανόνα κατὰ ἰλοκοτίνας τὸ μίσθιστον. Anastasius vertit: Per singulos aureos nummum argenteum minime.

γινῶ χριστιανός. Eusebius præpositus cubiculi, erat Arianus, ut cuncti sciunt. Catholici verò, Arianos non habebant pro Christianis, ut docet Athanasius in Epistola ad Solitarios pag. 829. & 831. & 836. idem docet Hieronymus in dialogo adversus Luciferianos in principio dialogi.

Pag. 94.

Pag. 95.

In

In Caput XVII.

των δε τελεσθησαν. Melius in codice Al- latii ac Savilii & in editione Basiliensi legitur & αξιω- ματικων. Sunt autem αξιωματικοι honorati, ut no- tavi ad lib. 14. Ammiani Marcellini.

In Caput XIX.

Pag. 97. Εε τε της. Extat hæcepistola Synodica apud So- cratem in lib. 2. Historia cap. 37. ubi vide si placet quæ notavi.

Pag. 98. αποπον ενομιζαμεν. Verbum ενομιζαμεν deest in B codice Leonis Allatii & in editione Basiliensi: Nec habetur apud Athanasium & Soeratem, ut illic no- tavi.

In Caput XX.

Pag. 100. Αλλα μιν εκεινο ο απηλυθηθα. Totus hic locus longe aliter legitur apud Socratem in lib. 2. Historia cap. 37. Sed & universæ epistola interpretatio mul- tum discrepat ab hac versione Theodoriti. Socratis versionem in excerptis seu collectaneis suis posuit Theodorus lector, eo quod elegantior esset ac pla- nior, alterâ illâ Theodoriti versione. Cæterum Socratis Interpretatio habetur etiam apud Athana- sium ad calcem libri de Synodis Arimini & Seleu- ciz. Pro verbo απηλυθηθα codex Savilii ha- bet επηλυθηθα.

In Caput XXII.

Pag. 102. Αδελφοις τοις εν ιλλυρικω καθισωσιν. Hæcepi- stola Damasi Papæ, nuper edita est in collectione Romana Lucæ Hoffstæni p. 165. sed titulus episto- læ aliter ibi concipitur quam apud Theodorum, hoc scilicet modo: Damasus Valerianus, Vitalia- nus & ceteri qui ad audiendam causam Auxentii, exponendamque fidem, in urbe Roma convenerunt, Episcopis Catholicis per Orientem constitutis in Do- mino salutem. Ego in annotationibus ad lib. 6. Sozom. cap. 23 jam monui, errorem esse in col- lectione Romana, ubi hæc epistola Damasi scripta esse dicitur ad Episcopos per Orientem constitu- tos. Consultet igitur Lector Annotationes no- stras, ne hic repetere cogamur ea quæ illic observa- vimus.

την αγιαν πισιν υμων. In MS. codice Henrici Savilii & in editione Basiliensi legitur ημων, quo- modo etiam scribitur apud Sozomenum in lib. 6. cap. 23. Nec aliter legit Epiphanius Scholasticus, ut ex versione ejus apparet.

παιτων υμας κατηεν. In codice Leonis Allatii & apud Sozomenum deest vocabulum υμας. Quod tamen necessarium videtur, si in priore membro le- gerimus την αγιαν πισιν υμων. Certè Epipha- nius Scholasticus qui priore loco πισιν ημων lege- rat, υμας hic legit.

A κατακειδου προζηραται. Codex Savilii & Pa- Basiliensis editio habent προζηραται. Intelligit autem Damasus Auxentium jam antea ob hæresin Arianam sæpius damnatum fuisse.

η ει εκ της βυβαιων αγιωτατης επισκοποι. Tota hæc pericope deest in codice Saviliano & in editio- ne Basiliensi; nec habetur apud Sozomenum, nec apud Epiphanius Scholasticum. In Romanata- men collectione leguntur hæc verba: Majores nostri cccxviii. Episcopi, atque ex parte sic lego, Sanctissimi Episcopi urbis Roma dicitur, apud Ni- caam consilio Concilio, hunc murum adversus ar- ma diabolica struxerunt. Non igitur sine causa hæc verba retinenda esse censui. Tantum pro voce επισκοποι, ex Sozomeno, Epiphanio, ac Theodoro Lectore, emendavi επιλεκτοι. In quo studiosos lectores mihi assensuros esse confido. Non enim Episcopi à sede Romana ad Concilium Nicænum missi sunt, sed Presbyteri Vito & Vincentius.

In Caput XXIII.

και ως δραγματα μη εχοντα ισχυν. Jacobus Sir- mundus δραγματα emendavit ex Epistola Athana- sii ad Afros. Sed videndum, ne Athanasius potius emendandus sit ex Theodorito. Neque enim in- telligo, quomodo Arianorum Synodi comparari possint manipulis vim non habentibus, quasi ma- nipuli vim habere possint. Itaque magis probò scripturam codicum nostrorum. Re cæ enim Ana- norum formulæ comparantur fabulis seu fimen- tis. Apud Athanasium legitur in singulari ως δραγμα ισχυν ου ισχυν. Sic etiam in codice Leonis Allatii scribitur ως δραγμα μη εχον ισχυν.

η τις παρ εκεινων. In editione Roberti Stepha- ni pag. 105. & in Basil. legitur η τα παρ εκεινων. Primi Genevenses Typographi τις emendarunt ex Athanasii Epistola ad Afros. Altera tamen scriptura tolerari potest. Præcessit enim τα δε εσθη παραχθιντα &c. Paulò post, ubi legebatur η πο- λογησαντες, emendavi αμαλογησαν, ut legitur in edi- tione Basiliensi, & apud Athanasium.

In Caput XXIV.

Αυτηρις γενόμεν τις πολυς. Magis placet scriptura quam in variis lectionibus ad calcem edi- tionis suæ exhibuit Robertus Stephanus ex altero codice regio τῆς τομῆς. Intelligit autem Theodo- ritus Canonem primum Concilii Nicæni, qui est de his qui se absciderunt.

εκαλυμμεν. In edit. Basil. excusum est. εκκαλυ- μμεις adverbialiter, quod magis placet.

την μιν δε εσθησαν. Joachimus Camerarius in margine versionis suæ lectorem admonuit, scriben- dum esse δια non δε, quem secutus Jacobus Sirmun- dus in editione sua δια excudit. Verum uterque falli mihi videtur. Putarunt enim glorificationem seu δεξολογια, nihil aliud quam versum illum qui ad calcem Psalmorum vulgò cani solet: Gloria Pa- tri & Filio, &c. In qua etiam opinione fuisse vi- detur Epiphanius Scholasticus: Cum tamen δεξολογια generaliter dicatur omnis glorificatio, quæ

men Scholasticus ea verba legisse videtur in suo codice. Sic enim vertit hunc locum: Dicebat enim eum asperiora presumere, atque dixisse, quoniam ea qua Deus habentis celasset Apostolis, revelata sibi met affirmaret. Quae quidem interpretatio rectior mihi videtur quam illa Christophorsoni ac Sirmundi: Deum sibi ea revelasse qua ab Apostolicis usque temporibus occultarant.

μὲν τὰ τῶν μαριθεῖς. In edit. Basil. legitur μὲν τὰ τῶν μαριθεῖς levi discrimine.

συμπιεῖται ἐκείνη μετὰ δυοῖς. Hanc vocem corruptam esse suspicor. Neque enim hoc verbum eo sensu usurpatum usquam legi. Ac fortasse scribendum est συμπιεῖται ἡμεῖς. Verbum enim συμπιεῖται, eo sensu frequenter occurrit in Veterum scriptis. Atque ita legisse videtur Epiphanius, qui sic vertit: Veruntamen nos multa longanimitate desenti, multo tempore sustinimus eos, &c.

Pag. 115. διὰ φιλανθρωπίαν ἀνθρώπων. Rectius in codice Savilii legitur διὰ φιλίαν. Quomodo etiam edidit Jacobus Sirmundus. Atque ita etiam scriptum habebat alter codex regius, cujus varias lectiones edidit ad calcem Robertus Steph.

ἦτον φροντισάντες. Pro his verbis integram pericopen addidimus ex codice Leonis Allatii & ex altero codice Regio cujus variantes lectiones in calce editionis suae Stephanus excudit. Totus igitur locus ita legi debet: ἡ φιλίαν ἀνθρώπων, ἡ καρίτης τῆς ἐκκλησίας, ἡ τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας φροντισάντες, τότε &c. Ita certe legit Epiphanius. Scholast. ut ex versione ejus apparet. Sic enim vertit: Si vero sine penitentia permanerent, amicitiasque hominum regulis Ecclesiae & concordia nostra praeponderent, tunc eos &c.

In Caput XXX.

Pag. 117. Περὶ τῶν ὀμμάτων ἡ παρέρχον. Hujus loci emendatio debetur codici Leonis Allatii, in quo legitur ἡ παρέρχον. Quomodo etiam edidit Jacobus Sirm.

Pag. 118. ὑπερεβόλον τὸ γάμα. In MS. codice Savilii & in edit. Basil. legitur ὑπερεβόλον, rectius procul dubio. Nam βλόλον Græcè significat ἕλκειν & πηγάζειν, ut testatur Hefychius. Paulo post ex eiusdem codicibus emendavi σφοδρότατην ἕσαν τὴν προσβολῆν, cum antea in genitivo legeretur σφοδρότατης &c. Sed & codex Allatii emendationem nostram confirmat.

πὲρ ῥόμην καὶ ἐνεργόν. Rectius in MSS. codicibus Savilii & Allatii legitur ῥόμην, & paulo post προῦμνη, in eiusdem codicibus scriptum est ἀκοίτη. In Basilienfi autem editione legitur ἀποκτι.

τὸν βίον ἰσχυρόν. Multipliciter hic fallitur Theodoritus. Primum enim duas obsidiones urbis Nisibene inter se confudit. Deinde tempus obsidionis illius quam hic describit, perperam assignat post Synodum Ariminensem ac Seleucenam, id est post annum Christi 359. Atque hunc duplicem errorem Theodoriti jam pridem notavit Dionysius Petavius in annotationibus ad Orationem primam Juliani Imp. Tertius error est Theodoriti à Petavio minime animadversus. Secundam enim obsidionem Nisibis, Jacobi Nisibeni Episcopi precibus solutam esse dicit: Cum tamen eo tempore quo secunda ob-

A sidio Nisibis facta est sub Constantio, id est anno Christi 350. non Jacobus, sed Vologesus esset Nisibene urbis Episcopus, ut docet Auctor Chronici Alexandrini. De tribus autem obsidionibus urbis Nisibene sub Constantio, vide quæ notavi ad lib. xx. Ammiani Marcellini pag. 181.

In Caput XXXI.

Τεῖς ὁ μελέτιος. Primus sermo quem Meletius pag. 119 habuit ad populum Antiochenum, refertur ab Epiphanius in hæresi Semarianorum cap. xxxi. Ubimulta subiungit de Meletio, & quodnam fuerit hominum ejus ætatis de illo judicium.

τὴν ἐν τῇ καλκιδεῖ παλαιᾷ. Supplendum πόλει, pag. 120 Antiochia enim ex multis urbibus constabat, ut ex Libanii Antiochieo jam supra notavi. Harum una vocabatur παλαιὰ quæ scilicet primum constructa fuerat. In ea regione urbis Antiochie sita erat Ecclesia quam Theodoritus Apostolicam vocat, id est ab Apostolis fundatam, in qua Petrus Apostolus primum resederat. Unde Ecclesia illa etiam παλαιὰ dicta est, tum quod ipsa esset vetustissima ac veluti Mater cæterarum: Tum quod sita esset in regione urbis ita cognominata. Certè auctor Chronici Alexandrini Ecclesiam illam παλαιὰν vocat, ubi agit de reditu Meletii regnante Juliano. Athanasius quoque in Epistola synodica ad Antiochenos, Ecclesiam illam sic appellat.

τριάνοντα μὲν γὰρ ἔτη. Eustathius Episcopus Antiocheno exutus est anno Christi 330. ut observavi in annotationibus Eusebianis pag. 135. Post ejus depositionem, scribit Theodoritus Catholicos Arianis permixtos mansisse, nec se ab eorum communione separasse per annos 30. donec pulso Meletio Euzoio Arianus Antiochenam sedem occupavit. Id factum est anno Christi 361. Nam Meletius anno Christi 360. ad Antiochenam sedem translatus fuerat, si Baronio credimus. Verius enim nihil videtur hæc Meletii translatio conferri posse in annum Christi 361. Quippe Meletius pulso Eustathio, Episcopus Sebatia factus est in Synodo Constantinopolitana anno Christi 360. ut supra notavi ex Chronico Alexandrino. Nec verisimile est eodem anno translatum illum fuisse ad sedem Antiochenam, aut eodem anno duas magnas Synodos fuisse celebratas, Constantinopoli scilicet & Antiochia. Certè Socrates in lib. 2. diferte scribit, Antiochenam Synodum cujus hic meminit Theodoritus, celebratam fuisse Tauro & Florentio Coss. id est anno Christi 361. Porro Theodoritus, tam translationem, quam depositionem Meletii junctim in hoc capite retulit, eo quod modicum temporis spatium inter utramque intercessisset. Causam autem depositionis seu pretextum potius, refert Hieronymus in Chronico, & Epiphanius in hæresi Semarianorum, quod scilicet Clericos ab Eudoxio depositos in communionem suscepisset.

In Caput XXXII.

τὸν ἰσχυρόν ἕλεγχον. In Manuscripto codice Savilii scriptum est ἰσχυρόν. Codex vero Leonis Allatii habet ἀνάγκωτον.